

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ І НАЦІОНАЛЬНО- ДЕРЖАВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Серед постатей українського культурно-державного відродження кінця ХІХ — початку ХХ ст. творча спадщина яких має не тільки пізнавальне, що важливо, але, головним чином, практичне значення, є могутня постать славетного історика України Михайла Грушевського (1866-1934). Закономірне визнання ЮНЕСКО. 1996 р. — рік М.Грушевського.

Довголітня й багатогранна творча і громадсько-політична діяльність М.Грушевського виступає нині в якості національного чинника, може скласти добру основу для сучасного українського відродження, духовного розвою українців. У нашій пам'яті Перший історик України залишиться і як автор монументального дослідження "Історія України-Руси" і як один з головних творців українського відродження на початку ХХ-го століття. Глибокі знання як вітчизняної, так і всесвітньої історії та суспільної думки, природна обдарованість й надзвичайно працездатність дали можливість йому витворити державницький матеріал, розробити ідеологічні основи Всеукраїнської національно-визвольної боротьби за свободу і незалежність свого народу.

Діяльності Грушевського притаманні широкий діапазон і багатогранність. Не було жодної помітної ділянки суспільного життя, в якій він не брав участі. Розбудова української освіти і боротьба за український університет в Галичині, розвиток українського політичного життя у Львові й Києві, керівництво українськими парламентськими громадами в 1 і 2 Державних Думах, розбудова культурних установ та української преси для формування неформального світогляду українців — ось далеко неповний перелік справ, які безпосередньо він розв'язував. Михайло Грушевський став символом Всеукраїнського єднання і справжнім провідником українства. Він ніколи не був тим зашореним націоналістом-сепаратистом, яким намагались зобразити його недруги, визнаючи "всякі прояви українського шовінізму, виключності, нетолеранції супроти інших народностей національним злочином". Як високоосвічена людина Грушевський завжди прагнув відшукати "ращі шляхи розвитку рідного краю (народу) з урахуванням конкретних історичних умов, вважав, що Україна — не лише для українців, а для всіх, хто живе у ній і любить її, хоче працювати для добра України і її людності, служити їй, а не обдурювати, не експлуатувати для себе.

Незважаючи на всі перешкоди, Україна під проводом Грушевського стала суверенною і незалежною державою, демократичною республікою. До речі, цей період його діяльності ще чекає на об'єктивне висвітлення в українській історіографії. У довгому насиченому житті М.Грушевського були поразки й трагедії, але разом з тим були й визнання, здобутки, перемоги. Реальну велич славетного творця важко досягнути, але вона продовжує жити в пам'яті співвітчизників, працювати на благо і славу України.

Микола АЛЕКСІЄВЕЦЬ,
професор, доктор історичних наук,
декан історичного факультету.